

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

12 Ex quibus bonis facienda est eleemosyna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Resolutio huius puncti pendet ex dictis punct. 4. ut bene advertit Coninch. *disput. 27. dub. 10. n. 161. Et 164. concl. 2.* Valq. *opuscul. de elemos. dub. 8. n. 67.* ibi enim asserimus plures esse casus, in quibus debet diues gratis omnino, & sine obligatione elemosynam concedere, & plures **ca.**, in quibus poterat obligationem restituendi imponere. In his ergo casibus, in quibus hæc obligatio imponi potest, si rem accipias fecerit, teneris, cum ad pinguiorum veneris fortunam, restituere, quia non potes alia via accipere, quam ipse teneatur præstare. Neque præsumi potest nolle diuitem sibi rem restitui, cum id velle possit.

2. Difficultas ergo est, an si alienam rem ante necessitatem possideas, & in necessitate constitutus illam consumas, excuseris à restitutione, sicut si tunc accipiens rem illam consumpsisses? Quia in re certum est, si rem possessam & tibi necessariam habebas ex contractu transferente dominium, qualis est mutuum, vel venditio, teneri restituere, quia tunc non consumis alienum, sed proprium, & obligatio ex contractu reddendi rem perseverat. Coninch. *disput. 27. dub. 10. n. 167.* Valquez *de elemosyna, capite 1. dub. 8.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charitate, punct. 6. num. 16.* & alij apud ipsos. Si autem ex contractu non transferente dominium habebas, verbi gratia, ex commodato, vel deposito, censeo probabilius te non esse obligatum restituere, quia nec restituere teneris ex re accepta, cum nihil illius superstit, ut suppono, neque ex iniusta acceptione, cum nulla fuerit, neque etiam ex contractu prius facto, licet enim solam obligare potest ad reddendam rem, quando culpa depositarij perit, secus si absque illius culpa, ut in præsentis contingit, & ita tradunt plures relati ab Azorio *lib. 12. c. 8. quest. 7.* Torres *disp. 82. dub. 7. ad finem.* quibus accedit Petr. Nauarr. *lib. 4. de restitu. c. 26.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. punct. 6. num. 26.* Lessius *lib. 2. c. 16. dub. 11. num. 5.*

3. Quod si rem alienam tibi necessariam habes ex delicto furti, vel rapinae; communior sententia tenet te obligatum esse transacta necessitate similem restituere; quia esto licet illam consumas in necessitate: obligatio ante necessitatem contracta ex iniusta acceptione non perit, sed suspenditur. sic Valquez *lib. 8. fin. num. 68.* affirmans neminem contradicere. Bonacina *dict. num. 16.* Petrus Lorca *disp. 38. num. 14.* & alij plures apud ipsos. Ratio est, quia ad subleuandam necessitatem opus non est debitum extinguere, sufficit eius restitutionem impedire. Verum contrarium censeo facis probabiliter, & forte probabilius dici posse, cum Petro Nauarr. *lib. 4. cap. 4. num. 24. Et 25.* Coninchus *disput. 27. dub. 10. num. 66.* quia sic consumens rem videtis satisfacere obligationi restituendi antea contractæ, cum rem consumas, sicuti dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum raret. Et confirmo. Ab onere restituendi rem, liberatur iniquus detentor, si absque eius culpa perit res furto ablata, eodem modo apud dominum existens peritura, ut bene probat Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 15.* Atqui si res illa apud dominum existeret, eodem modo periret, ac perit apud te iniquum detentorem, cum ipse dominus teneretur tibi in necessitate extrema existentia donare, Ergo.

PUNCTVM XI.

Utrum existens in necessitate, tenearis rem alienam restituere creditori, necessitate simili laboranti, vel possis restitutionem omittere.

1. Non teneris, si alienam retines ex contractu.
2. Si retines ex delicto, neque res existit in specie, non teneris.
3. Secus, si res aliena in propria existit specie.
4. Idem quod dictum est de tua necessitate, dicendum est de necessitate illorum, qui tibi in primo gradu coniuncti sunt.

Dupliciter rem alienam retinere potes, vel ex contractu, vel ex delicto. Si habes ex contractu, probabilius censeo non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate te non esse obligatum restituere, quia in pari casu melior est conditio possidentis, quod est manifestum, si habes rem ex contractu transferente dominium. At si habes rem ex contractu depositi, precarij, commodati, quibus dominium non transfertur, neque finitum est tempus contractus, est probabilius, quia licet dominium apud te non sit, est tamen iusta possessio, & vsus pro eo tempore. Ergo potes te, cuiusque creditori præferre. sic Valquez in *opuscul. de elemos. c. 1. dub. 9. n. 73.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charit. punct. 6. n. 24.*

2. Si autem ex delicto debeas, distinguendum est, vel res debita existit in specie, vel non? Si non existit, non teneris tunc cum æquali tua iactura restitutionem facere, quia & dominium, & possessio tibi fauent, nec potes diel retinere alienum, sed proprium cum obligatione reddendi ablatum; quæ obligatio ob necessitatem suspenditur. Quod non solum existimo verum in extrema necessitate, sed etiam in graui, grauis enim necessitas eo modo, quo extrema, facit omnia communia. sic Lessius *lib. 2. c. 16.*

dub. 1. num. 20. Limita, nisi causa fueris necessitatis creditoris quia tunc debes cum iactura propria æqualem creditoris reparare, quia est melior illius conditio. sic Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charit. punct. 6. n. 14.*

3. Si verò res debita ex delicto in propria existit specie, placeat mihi sententia Valquez *de elemosyna, cap. 1. dub. 9. num. 70. Et 71.* & Lorca *2. 2. disput. 38. num. 10.* Nauarr. *cap. 17. num. 60.* te esse obligatum restituere creditori, si creditor prius actu, vel eodem tempore in necessitatem incidit; quia nõ est æquum ob vsurpata possessionem te velle creditori simili necessitate laboranti præferre. Si autem tu prius in necessitatem incidisti, quia ratione necessitatis possides rem seu vsu iuste istam possessionem continuare censeris, quando alius in necessitatem incidit, & obinde à restitutione excusaris.

4. Quæ dicta sunt de tua propria necessitate, dicendum est de necessitate parentis, aut filiorum, vxoris, imò & fratrum: ius enim fauendi iis tibi coniunctis præferendum videtur creditori sic pluribus relatis Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charitate, punct. 6. n. 14.* quamuis Valquez *de elemosyna, c. 1. dub. 9. n. 74.* in tractu limitet, cui creditori existimat esse præferendum.

PUNCTVM XII.

Ex quibus bonis facienda est elemosyna.

1. Facienda est ex propriis in casu graui, & extrema necessitate, ubi alienum quando patiens necessitatem habet ius suspendendi.
2. Quid dicendum de bonis à communitate possessis. Quia ratio de illis facienda sit elemosyna ab hominibus illius communitatis.
3. Quid illicitè, & turpiter acquisitis.

Faciendam esse elemosynam ex propriis, & quorum habes administrationem, & non ex alienis nemini est dubium. Non enim iniustitia committenda est, vt charitati subuenias, vt rectè docuit Augustinus in *lib. 50. homil. homil. 7.* relatus in *cap. fore. 14. quest. 5.* Solum casus extreme necessitatis excipitur, ad cuius medium aliena accipere potes, si alia via nequit prouideri. In casu grauis necessitatis solum hæc habent locum, quando viget præceptum elemosynæ, & ipse patiens necessitatem illam ab inuito accipere poterat. Valquez *de elemos. c. 2. dub. 2.*

2. Ex his inferitur, quid dicendum sit de bonis, quæ ab aliquo communitate possidentur? Dupliciter enim possidentur possunt, vel collegialiter, vel particulariter: collegialiter possidentur, cum non in singulos diuiduntur, sed à communitate, vel eius, qui illius curam gerit, dispensantur. Particulariter possidentur, cum in singulos distribuenda sunt, singulisque illius communitatis ius habent, vt sibi signata portio detur. Si bona collegialiter possidentur, poterit communitas, seu maior illius pars, vel qui illius curam gerit, facere eas elemosynas, quæ rectè gubernationi illius communitatis expedire videri fuerint. *cap. cum in cunctis, de his que sunt à maiori parte capituli.* At si bona particulariter possidentur, necessario requiritur contentus omnium illius communitatis, vt elemosyna concedatur, quia cum ad quemlibet sua pars pertinet, nequit sine eius consensu defraudari, colligitur ex *cap. cum omnes, de constitutionibus.* sic Ioann. Medina *de elemosyna, cap. 4. Valent. 2. 2. disput. 3. quest. 5. vers. secundò.* Valquez in *opuscul. de elemosyna, c. 4. n. 2.* vbi subdit cum Ioan. Medina. quamuis portionarij non habeant vocem in Capitulo, si bona eroganda in elemosynas in illos essent diuidenda, nequaquam sine illorum consensu posse erogari. At credo in hac parte consuetudini esse standum: cedunt enim portionarij huius iuri, cum Ecclesiam ingrediuntur, in qua non habent vocem in Capitulo, vt possit Capitulum ex bonis communibus, ad ipsosque pertinentibus elemosynas facere, prout rectè gubernationi expedire visum fuerit. Alias deberet Capitulum explorare consensum non solum præsentium, sed absentium, vt aliquam elemosynam faceret, quod est contra vsum receptum.

3. Secundo inferitur, quid dicendum sit de illicitè, & turpiter acquisitis, an possis facere elemosynam? Pro cuius decisionem suppono dupliciter te posse rem alienam illicitè acquirere. Primò vsura, furto, & rapina. Secundo præmio & mercede alicuius illicitæ actionis, scilicet, fornicationis, occisionis, iniustæ sententiæ, beneficij, Ecclesiasticæ collationis. Si furto, vsura, & rapina res acquisita est, & in specie existit, extra supradictum casum extremæ, vel grauis necessitatis non potes elemosynam facere, sed debes domino restituere. Secus verò, si iam non existit in specie, neque ex elemosyna impotens redderis ad restitutionem faciendam, quia tunc ex propriis elemosynam facis, absque damno creditoris. Valquez *c. 2. de elemosyna, dub. ult.* Suarez *disp. 7. sect. 2. de charitate, n. 6. Et 9.* Si autem impotens redderis ad restitutionem, clarum est te non posse elemosynam facere. Dubium tamen non leue est, an recipiens teneris, si mala fide accepisti, credens dantem reddi impotentem ad restituendum? Et quidem teneris, quia cooperaris damno creditoris eius debitu deteriorando. Si bona fide recepisti, & consumpsisti, non videris teneris, quia nec ratione rei acceptæ, quæ non existit, nec ratione iniustæ acceptionis, quæ

in illa fuit, teneris. Si autem res accepta consumpta non est, aut si consumpta est, ditor es factus, ob cuius causam in aequivalenti persequeris, alicui videberis esse obligatus, quia res illa obligata est creditori, neque cum illius dano tibi donari poterat, Ergo potest a creditore vindicari. Ergo tu teneris creditori reddere. Et confirmo. Si a principio rem accepisses, credens dantem impotentem reddi ad restituendum, esset iniusta acceptio, & obligatus esses creditori reddere. Ergo etiam es obligatus, cum illam retines, & scis ex illius retentione creditori damnum parari. Et hoc mihi dicendum videtur cum Suarez disp. 27. sect. 2. de charitate, num. 10. Quamvis non careat difficultate, cum bona specialiter obligata non acceptis; quia tunc tota obligatio debitoris esse videtur personalis, cui ipse satisfacere tenetur ex bonis, quae habet, neque bona ipsius postquam sunt alienata, videntur cum illo onere transire, alias vindicari possent. Quod si praemio, & mercede alicuius illicitae actionis iam executae acquisitum sit, potest ex illis elemosynam facere, quia dominum illorum acquisivisti, neque teneris danti restituere. Non enim tenetur meretricium pretium sui corporis, neque iudex pretium iniquae sententiae restituere danti, postquam meretricium sui corporis cogiam fecit, & iudex iniquam sententiam tulit. Agidius Coninch. disp. 27. dub. 12. num. 210. Lessius lib. 2. cap. 14. dub. 8. Exipio simoniacae acquisita ob beneficium, quae restituenda sunt Ecclesiae ante iudicis sententiam, ut in disputatione de simonia dicemus.

PUNCTUM XIII.

Qui elemosynam facere possint.

- 1. De quibus personis sit controversia.
- 2. Servus mancipium non potest facere elemosynam, nisi ex consensu domini, censetur dominus consentire si sibi ex assignatis ad sustentationem subtrahat, ut expendat.
- 3. Enumerantur plures alij casus in quibus servus dominum bonorum acquirit, & illorum elemosynam facere potest.
- 4. Quod dicitur de servis mancipiis, dicendum est de famulis.
- 5. Prodigus magnam elemosynam facere non potest, bene parvum, & suo statui convenientem.
- 6. Minor & pupillus similiter absque tutoris, vel curatoris consensu non possunt magnam elemosynam facere. At si faciant, factum tenet, quousque repetatur.
- 7. Tutores, & curatores ex bonis illorum, quarum habent curam, moderatas elemosynas facere possunt.
- 8. Filiusfamilias etiam si pubes sit, ex bonis profectitii, aut adventitii, non potest facere elemosynam, nisi quatenus pater praesumitur consentire, sicut de bonis castrensibus.
- 9. Religiosus superior elemosynas facere potest ex bonis, quae decenti sustentationi religiosorum superant. Alij vero religiosi solum ex praesumpto superioris consensu.
- 10. Vxor de bonis propriis elemosynam facere potest, & quae haec sint.
- 11. Secus de dote, & bonis communibus, absque mariti consensu.
- 12. Limitatur doctrina, ne procedat in elemosynis parvis, & quae alia feminae sua qualitate facere solent.
- 13. Item cum maritus est amens, vel absens.
- 14. Deinde cum sit elemosyna ad avertendum malum, vel impedivendum bonum, sed prudenter est concedendum.
- 15. Item cum maritus bona dissipat.
- 16. Tandem, ut non procedat, si parentis, vel filij ex priori matrimonio indigeat.
- 17. Debet vxor computare in sua parte, dissoluto matrimonio, quae se debet.
- 18. Succurrere indignis, elemosyna consistit in actionibus necessariis, quilibet potest.
- 19. De quibus bonis quis dispendere potest, si habet ascendentes, vel descendentes.
- 20. Elemosynas moderatas non tenetur quis computare in quinta, vel tertia parte bonorum, sicut excedentes.

1. Cum elemosyna liberalis quaedam donatio sit, dominium, quae transferat in accipientem, clarum est, extra casum necessitatis fieri non posse ab alio, quam a domino rei donatae, liberam illius administrationem habentem, nisi ex praesumpta domini voluntate. Hinc oritur difficultas de servis, & famulis, de filiisfamilias, de minoribus, & pupillis, de prodigo sub curatore constituto, de religiosis, de vxore, quae ratione elemosynas aliquas facere possint, cum non habeant bona propria, vel si illa habeant, non habeant liberam illorum administrationem.

2. Et primo videndum est de servis, & famulis. De quibus recepta est omnium sententia, servum mancipium non habere bonorum dominium, sed esse apud dominum, cuius ipse est servus, habere expressae. Instituit, per quos personas, & item nobis, & leg. placet ff. de acquirenda hereditate, leg. id vestimentum ff. de penultimo, & cap. cum olim, de privilegiis, leg. 7. tit. 21. part. 4. Ratio colligitur ex supra dicta lege, id vestimentum. Si enim servus domini est, & a domino possidetur. Ergo bona ipsius servi domini sunt, & verid. de Castro Sum. Mor. Part. I.

a domino possideri debent. Ex qua doctrina inferunt non posse servum ullam elemosynam facere, nisi ex consensu tacito, vel expresso domini. Dominus autem semper consentire censetur in elemosynam factam de pecunia, aut cibis in sustentationem servi designatis: designans enim pecuniam illam in sustentationem, totum illud dispositioni servi remittere videtur: Quare si servus sibi aliquid subtrahat, ex illo elemosynam facere potest.

3. Secundo facere elemosynam potest ex peculio proptio, si habeat: habere autem illud potest. Primo, si ab alio sibi donatum est, ea conditione tacita, vel expressa, ut in potestatem domini deveniat. Quod contingit, cum servus datur in gratitudinem alicuius obsequij, absque praedicio domini facti. Secundo, si ab ipso domino concessum est vel gratis, vel in praemium alicuius extraordinarij laboris. Tertio, si in compensationem iniuriae factae ei donatum est. Quarto, si pecunia sic accepta aliquid acquisivit. Ex his enim bonis elemosynam facere potest pro libito: tum quia multorum sententia est, perfectum habere illorum bonorum dominium, & administrationem, neque posse a domino absque iniuria impediri, quia leges deecentes servum non posse sibi, sed domino acquirere, non sunt cum eo rigore receptae: alias nunquam se posset servus redimere, neque contra dominum actionem habere, neque cum eo contrahere, contra l. vix. ff. de iudic. Adde esto in supradictis casibus non haberet servus illorum bonorum dominium, negari non potest habere administrationem, quam saltem ex fidelitate impedire non potest dominus, ac proinde elemosynam pro libito facere ex illis potest. sic Agidius de Coninch. dub. 5. n. 46. Suarez disp. 27. sect. 2. n. 2.

4. Idem quod dictum est de servis mancipiis, dicendum est de famulis, facere, inquam, posse elemosynam ex bonis propriis, sicut ex bonis dominorum, nisi rationabiliter praesumant ratum habituros. sic Coninch. supra. n. 60.

5. Prodigus, cui datus est curator, & bonorum administratio est interdicta, nequaquam potest facere elemosynam magnam: constat ex l. 2. ff. de curatoribus furiosis, parvas autem elemosynas, & suo statui convenientes facere poterit, quia in iis non videtur sibi praediciat, neque officium curatoris eludere.

6. Minor, & pupillus eadem ratione non poterunt absque tutorum, vel curatorum consensu magnam, & excedentem elemosynam facere, quia non habent expeditam suorum bonorum administrationem. At poterunt eas elemosynas facere, quas alij eiusdem conditionis facere solent: quia in iis faciendis tutor, vel curator consentire debet. sic Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 61. Quod si de facto aliquam grauem, & magnam elemosynam faciant, factum tenebit, neque obligatus est recipiens reddere, quousque reperatur a curatore, vel a minore perente restitutionem in integrum: quia sunt accepta a vero domino, sic Molin. tract. 2. disp. 2. 77. num. 2. Sanchez plures referens lib. 6. disp. 38. num. 1. Anton. Gomez 2. variarum, cap. 14. Lessius lib. 2. cap. 18. num. 81.

7. Tutores, & curatores, & omnes illi, quibus alienorum bonorum cura demandata est, possunt moderatas elemosynas facere; quia id pertinet ad rectam bonorum administrationem, quae illis commissa est, & in bonum pupilli, & minoris cedunt, ipsique consentire tenentur. sic Azor. 2. p. lib. 11. cap. 10. q. 1. Lorca 2. 2. disp. 40. memb. 1. Valquez opus. de elemos. c. 4. n. 2. Bonac. disp. 3. q. 1. de charit. p. 6. n. 26.

8. Filiusfamilias etiam si impubes sit, non potest ex bonis profectitii, aut adventitii elemosynam facere, nisi quatenus praesumitur pater consentire; quia horum bonorum dominium, vel saltem vltus fructus apud patrem residet. Praesumitur autem pater consentire, si ex datis sibi ad congruam sustentationem honestamve recreationem aliquid subtrahat, ut in elemosynam expendat. sic Coninch. disp. 27. dub. 5. num. 58. Valquez cap. 4. de elemosyn. num. 3. De bonis autem castrensibus, aut quasi, poterunt, quas voluerint, elemosynas facere, quia plena eorum administratio illis competit, quod intelligendum esse dicit Coninch. de filiis pauperibus; nam si impuberes sunt, existimant non esse facile permitrendum dare magnas elemosynas ob iudicij imbecillitatem, argum. leg. fin. C. de testam. milit. ubi denegatur potestas testandi tribuno militi etiam de bonis castrensibus, eo quod stabilem mentem nondum sit adeptus, sed, ut bene advertit Lessius lib. 2. cap. 18. dub. 11. num. 78. supradicta lux solum locum habere potest in testamento, vel in donatione facta extraneo, non tamen ad causas pias, qualis est elemosyna; si tamen haec elemosyna in damnum graue ipsius filijfamilias cedant, poterit petere restitutionem in integrum, & illas non ut elemosynas, sed ut donationes prodigas reuocare. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 9.

9. Religiosus superior, cui bonorum consentus administratio commissa est, aliquas elemosynas facere potest ex his, quae decenti subditorum sustentationi superant: quia in iis convenienti consentire debet, & ad rectam illius administrationem pertinet. Item solum prohibetur profanas donationes facere, ut conitit ex Bulla Clem. VIII. de largitione munerum, edita anno 1594. cuius meminit Quaranta, verbo largitio munerum, pag. 361. Ergo donationes ad pias causas ei tacite conceduntur. Alij autem religiosi subditi nullas facere elemosynas possunt, nisi ex tacito, aut expresso superioris consensu: censetur autem superior consentire

DE STRU
ALAO
TOMI
LIB. II